

Skolelederforbundets innspill til Prop. 102 S (2023-2024) Kommuneproposisjonen 2025

Oppdraget vi har i barnehager, skoler, og voksenopplæring om å gi barn, unge og voksne nødvendig kunnskap og ferdigheter til å ta ansvar som demokratiske borgere har kanskje aldri vært viktigere enn nå. Samfunnet vårt står overfor betydelige utfordringer som klimaendringer, sikkerhetspolitiske utfordringer, en større polarisering i den offentlige debatten og kanskje ikke minst den demokratiske utfordringen i å kunne skille fakta fra fabrikkert informasjon fra generativ kunstig intelligens og «trollfabrikker». Dette er noen av utfordringene som påvirker både samfunnet og utdanningssystemet.

Det er viktigere enn noensinne at barnehagene og skolene forblir sterke kompetanseorganisasjoner som er i stand til å utvikle og fremme utdanning som gir den kunnskapen og de ferdighetene som er nødvendige for å navigere i dagens og morgendagens verden. Skal vi lykkes med dette, må kommuner og fylkeskommuner har rammefaktorer og et økonomisk handlingsrom som gjør det mulig å kunne etterleve dagens lovverk. Dette handlingsrommet vil styrke muligheten til å rekruttere og beholde den nødvendige kompetansen som behøves for å løse skolens og barnehagens komplekse samfunnsoppdrag. Dette er et arbeid som må ledes på den enkelte skole og i den enkelte barnehage.

Skolelederforbundet er sammen med representanter for skolelederforeningene i de øvrige nordiske landene enige om at det er nødvendig med investeringer for å sikre profesjonell utvikling innen sektoren. Det er mange utfordringer som er felles på tvers av de nordiske landene, og disse kan bare møtes ved å gi skoleledere det handlingsrommet de trenger for aktivt å administrere og lede sine skoler og barnehager mot de målene som er satt av nasjonale og lokale myndigheter. Nasjonale ledere må ta ansvar for å tilby barnehage- og skoleledere muligheter til å styrke sin kunnskapsbase og profesjonalitet.

Skolelederforbundets forskningsrapporter peker på at det å være skoleleder er svært stimulerende, men at forholdene må forbedres. Universitetet i Agder pekte i 2023 på at norske skoleledere i høy grad opplever at skolelederrollen er veldig givende og stimulerende, men at arbeidsbelastningen er for høy og går til dels på helsa løs. Mange skoleledere opplever en mangel på balanse mellom oppgaver, tilgjengelig tid, og kompensasjon for deres innsats. Disse grunnleggende forholdene må være på plass hvis det skal være attraktivt å rekruttere ledere til de viktigste lederjobbene i samfunnet vårt.

Skolelederes og læreres oppdrag er sammenflettet på mange måter, og både ledere og lærere fokuserer naturlig på utdanning og oppdragelse av barn og elever. Imidlertid har skoleledelse et dypere ansvarsområde. Skolelederes oppdrag kan kort oppsummeres i følgende tre områder:

- Sikre kvalitet og likhet i utdanningen i en skole/utdanningsenhet. Som skoleleder har du et betydelig ansvar for å organisere skolen din slik at lærerne kan og vil samarbeide om kvalitetssikring av undervisningen i alle klasserom.
- Sikre fungerende elevhelsestjenester og at elever som trenger spesialstøtte også får det. Som skoleleder har du det overordnede ansvaret for å sikre at skolen tar sin kompenserende rolle.
- Sikre en trygg og sikker skole for både elever og ansatte.

Hvis en oppgave ikke tydelig faller inn under noen av de tre nevnte områdene, bør den ikke automatisk tildeles skolen og skolelederen.

Det er en generell oppfatning blant skoleledere både i Norge og de nordiske landene at skolens oppdrag har en tendens til å utvides, noe som gjør det stadig vanskeligere for lærere, skoleledere og skoleeiere å fokusere på sin rolle i samfunnsoppdraget og den pedagogiske utviklingen i skolen og barnehagen. Ofte ligger alvorlige samfunnsutfordringer til grunn for de nye oppgavene til skolene. Som skoleledere har vi ingen problemer med å forstå at samfunnet må handle, men vi vil peke på at nye oppgaver inn gjøre det vanskeligere å opprettholde fokus på kjerneoppdraget, og dette kan på lang sikt virke mot sin hensikt. Å fullføre skolen med full utdanning forblir den beste forebyggende handlingen mot dårlig helse, kriminalitet, og ekskludering. Vi trenger derfor et inntektssystem for kommunene som gjør dette arbeidet mulig.

Skolelederforbundet registrere at i forslaget til nytt inntektssystem for kommunene, er det i fordeling av delkostnadsnøkkelen foretatt en nedjustering av antall barn i grunnskolealder i kommunen, som er større enn den justeringen som Inntektssystemutvalget foreslo, samt at småskoletillegget er foreslått opprettholdt. Det er vanskelig å anslå hva konsekvensene av en slik omfordeling blir, men det som går an å gi en tydeligere vurdering av på kommunenivå, er hvordan høyere lønnskostnader i skolen gjennom masterkrav til lærere, samt det økte ansvaret til skoleeiernivået i forbindelse med ny opplæringslov, slår ut når det gjelder kommunenes driftskostnader innenfor skolesektoren. At kommunene er tilført kr 800 mill. i forbindelse med opplæringsloven, høres mye ut samlet sett. Men med tanke på de utfordringene kommunene står overfor, som eksempelvis økende elevfravær, økende tilretteleggingsbehov og nye og endrede kompetansekrav, bør det gjøres en grundigere vurdering av hva som skal til for at kommunene faktisk kan etterleve lov og regelverk i driften av oppvekst- og skolesektoren.

Vi opplever at innen vår sektor blir autonomien til kommuner, skoler og skoleledere stadig mer begrenset, gjennom økt detaljstyring og mindre helhetstenkning. Skoleeieres og skoleledernes evne til å ta ansvar som ledere og administratorer er betydelig begrenset når sektoren blir detaljstyrt.

For at vi i vår sektor skal kunne løse vårt samfunnsoppdrag med enda bedre kvalitet, ønsker vi å se følgende endringer:

- Politikere og myndigheter på alle nivåer viser mot og lederskap ved å beskytte skolens utdanningsoppdrag.
- Politikere avstår fra økt detaljstyring og sikrer rammer, autonomi og et klart profesjonelt handlingsrom for skolen og skolelederen til å løse samfunnsoppdraget på best mulig måte.
- Klarere insentiver og karriereveier for alle ansatte, inkludert skoleledere, for å bidra til profesjonell utvikling og for å sikre profesjonens status og legitimitet.
- Heve den nasjonale diskusjonen om digitalisering av skoler, inkludert AI, til et mer generelt nivå og la lokale beslutninger om skolens læringsmiljø forbli et anliggende for profesjonen. Nordiske skoleledere ønsker å delta i diskusjonen om AI's innvirkning på samfunnet generelt, og skoler spesielt, og sikre at ytringsfriheten beskyttes og overvåkes av skoler og deres ledere som en forutsetning for demokrati i AI-æraen.

Stig Johannessen

Forbundsleder